

הסידות בפרשה

הרב יצחק שפירא

פרשת שלח

מה אתה מחפש?

**המרגלים תרים את הארץ, והאדם מצווה שלא לתור אחרי הלב.
בפרשת בשלח התורה מלמדת אותנו לחפש את הרצון של ה'
ולרצות אותו**

שלום לידידינו היקרים!

את מצוות ציצית, שמופיעה בסוף הפרשה, התורה לא קושרת במפורש לחטא המרגלים שמופיע בתחילת הפרשה. אבל אף על פי כן יש פסוק אחד שקושר באופן מובהק את מצוות ציצית לחטא המרגלים: "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם". הפועל 'לתור' מופיע רק פרשת בשלח, ובפרשת בשלח הוא מופיע בשני נושאים: בחטא המרגלים ובמצוות ציצית. וכמו שאומר רש"י על הפסוק "ולא תתורו" – "כמו מתור הארץ. הלב והעינים הם מרגלים לגוף ומסרסרים לו את העבירות. העין רואה והלב חומד והגוף עושה את העבירות".

הביטוי המיוחד 'לתור', שחוזר בחטא המרגלים ובמצוות ציצית – מעורר אותנו לשאול: מה הקשר בין חטא המרגלים למצוות ציצית?

מקום משכן הנפש הבהמית הוא בלב

חכמינו אומרים שהיצר הרע יושב בין מפתחי הלב (ברכות סא, א), ובתניא (פרק ט) כתוב שמשכנה של הנפש הבהמית הוא בחלל השמאלי שבלב שמלא דם (בשונה מהנפש האלקית שמשכנה במח). מה הכוונה שהיצר הרע שוכן בלב, ואיך זה קשור לכך שהלב מלא דם?

החלל השמאלי שבלב הוא החלק בלב שממנו מגיע דם עם חמצן לכל חלקי הגוף. הדם עם החמצן מסמל את הרצון של האדם לחיות, שכן הוא זה שמגיע לאיברים ומחיה אותם. האדם חש בצורה חזקה את הרצון לחיות, וחש שהרצון הזה גובר על כל הרצונות האחרים שלו, וגם על הרגישות ושימת הלב לזולת ולה'. האדם חש שהוא נתון ברצון לחיות יותר מאשר בכל דבר אחר, והרצון הזה הוא עצם הנפש הבהמית.

כיוון שהאדם נתון ברצון לחיות יותר מאשר בכל דבר אחר, כל מקום שבו הוא ימצא חיות שמחברת את הנפש לגוף, כלומר שמביאה לידי ביטוי את הרצון לחיות של הנפש הבהמית – הוא ירגיש שזה מה שהוא מחפש. החיפוש אחר חיות שמקשרת את הנפש לגוף נקראת

"לתור אחרי הלב". הלב שמלא דם הוא מקום משכן הנפש הבהמית, ולתור אחרי הלב פירושו לחפש אחרי חיות שמקשרת את הנפש לגוף.

התורה מצווה אותנו שלא לתור אחרי הלב, ולא לחפש חיות של הנפש הבהמית, שבה האדם חש שהוא נתון ברצון לחיות יותר מאשר בכל דבר אחר, אלא לחפש חיות אחרת, חיות שה' רוצה.

בשביל להבין איזו חיות עלינו לחפש, צריך קודם להבין את הקשר בין 'לתור אחרי הלב' לבין 'לתור את הארץ'.

ארץ חמדה – ארץ שה' חומד אותה

התחושה החזקה שהאדם מרגיש, שהוא נתון ברצון לחיות יותר מאשר בכל דבר אחר – שרשה בכך שה' רוצה להתגלות במציאות הממשית. הנשמה מצד עצמה היתה רוצה לעלות למעלה, ולא להיות בגוף, אבל ה' רוצה שהנשמה תתלבש בגוף. הרצון של ה' שהנשמה תתלבש בגוף גורם לאדם שיהיה לו רצון חזק לחיות, רצון חזק שהנשמה לא תעזוב את הגוף.

כך זה גם ביחס לארץ ישראל: ה' רוצה להתגלות במציאות הממשית, ולכן הוא נתן לעם ישראל את ארץ ישראל. ארץ ישראל נקראת 'ארץ חמדה', ארץ שה' חומד אותה ורוצה להתגלות בה. "ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה" – ארץ שה' כל הזמן מחפש איפה הוא יכול לשכון – בארץ ישראל ובבית המקדש "והיו עיני ולבי שם כל הימים".

לתור את הארץ – לתור אחרי מה שה' חומד

על המרגלים כתוב "וימאסו בארץ חמדה", הם לא רצו את הארץ שה' חומד אותה, ולא שמו לבם כלל לכך שה' חומד את הארץ. הארץ נראתה להם כ"ארץ אוכלת יושביה", ולא כארץ שה' חומד אותה.

המרגלים היו צריכים לתור את הארץ כארץ שה' רוצה בה, ולא למאוס בארץ חמדה, והתיקון לחטא המרגלים הוא מה שכתוב בפרשת ציצית "וזכרת את כל מצוות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם". עלינו לזכור את מצוות ה' ולחפש אותם, ולא לחפש את הרצון שלנו ולתור אחרי הלב.

הרצון של ה' נעשה הרצון של האדם

אמנם לאחר שהאדם מחפש את רצון ה' ולא את הרצון שלו, הרצון של ה' הופך להיות הרצון שלו. כמו שאומרים חכמינו "עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו" (אבות ב, ד) על האדם להתבונן בכך שהרצון החזק שלו לחיות מגיע מהרצון החזק של ה' שהנשמה תיכנס לתוך הגוף, וממילא מה שהוא מחפש באמת זה את הרצון של ה', זה הרצון הפנימי האמיתי שלו, הטבע השני שלו שמצד הנפש האלקית. ככל שהאדם מזדהה עם הרצון של ה', ומתבונן בכך שבאמת זהו הרצון הפנימי שלו ("עשה רצונו כרצונך") – הרצון של ה' נעשה הרצון שלו ("יעשה רצונך כרצונו").

כך לאחר שהתורה אומרת "וזכרת את כל מצוות ה' ועשיתם אותם ולא תתורו", היא אומרת שוב "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי". לכאורה זו ממש חזרה על הפסוק הקודם "וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם", ולמה התורה חוזרת על כך עוד פעם פסוק אחרי פסוק?

אבל באמת יש הבדל בין הפסוקים. יש הבדל בין הצורה שבה אנחנו מקיימים את המצוות לפני "לא תתורו", לצורה שבה אנחנו מקיימים את המצוות אחרי "לא תתורו":

בפסוק הראשון כתוב "וזכרתם את כל מצוות ה' ועשיתם אותם, ולא תתורו אחרי לבבכם". אנחנו זוכרים את הרצון של ה' ועושים את הרצון שלו. אנחנו לא תרים אחרי הלב, ולא עושים את הרצון שלנו, אלא זוכרים את הרצון של ה' ועושים את מה שה' רוצה. כאשר אנחנו מקיימים כך את המצוות, אנחנו מרגישים שעלינו לעזוב את הרצונות שלנו, ולהיות עסוקים ברצון אחר, ברצון של ה'.

לעומת זאת בפסוק הבא כתוב "ועשיתם את כל מצוותי". גם העשייה קודמת למצווה, וגם כתוב "מצוותי", ולא "מצוות ה'". ככל שהאדם מחפש את הרצון של ה' ולא את הרצון שלו, הוא נמשך אחרי הרצון של ה', ומה שהוא עושה נעשה הרצון של ה'. ה' מסתכל על מה שהאדם עושה, ואומר 'זה בדיוק מה שרציתי, ואני מחשיב את זה כמעשה שלי'. כאשר אנחנו מקיימים מצוות כך, אחרי "לא תתורו", אנחנו לא מרגישים שאנחנו עוזבים את הרצון שלנו על מנת לעשות רצון אחר, אלא להיפך, שמה שאנחנו עושים נעשה חלק מהרצון של ה', וה' אומר על המעשה שאנחנו עושים שהוא "מצוותי".

שבת שלום!

בית עוד יוסף חי

